Cauza C-806/21

Rezumatul cererii de decizie preliminară întocmit în temeiul articolului 98 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Curții de Justiție

Data depunerii:

21 decembrie 2021

Instanța de trimitere:

Hoge Raad der Nederlanden (Țările de Jos)

Data deciziei de trimitere:

14 decembrie 2021

Recurent:

Openbaar Ministerie

Procedură penală împotriva:

TF

Obiectul procedurii principale

Recurs după achitarea de capul de acuzare că nu s-ar fi îndeplinit obligația, prevăzută la articolul 8 alineatul (2) din Regulamentul (CE) nr. 273/2004, de a notifica, printre altele, transportul și deținerea de cantități mari de precursori ai drogurilor.

Obiectul și temeiul juridic al cererii de decizie preliminară

În cadrul examinării capului de acuzare, în recurs a apărut întrebarea dacă noțiunile „operator” și „împrejurare” de la articolul 8 alineatul (1) din Regulamentul nr. 273/2004 trebuie interpretate în sens larg sau restrictiv.

Întrebările preliminare

1. Persoanele fizice și juridice implicate în introducerea pe piață a substanțelor clasificate, de asemenea manieră încât această implicare reprezintă o infracțiune în temeiul articolului 2 alineatul (1) partea introductivă litera (d) din Decizia-cadru

DOCUMENT DE LUCRU

2004/757, sunt considerate „operatori” în sensul articolului 2 litera (d) [din] Regulamentul nr. 273/2004?

În cazul unui răspuns afirmativ la această primă întrebare:

2a. Aceste comportamente ale operatorului menționat la punctul 1 constituie o „împrejurare” în sensul articolului 8 alineatul (1) [din] Regulamentul nr. 273/2004?

2b. Comportamente precum primirea, transportul și depozitarea substanțelor clasificate reprezintă o „împrejurare” în sensul articolului 8 alineatul (1) [din] Regulamentul nr. 273/2004, dacă aceste comportamente nu au loc în scopul furnizării acestor substanțe unui terț?

Dispozițiile de drept al Uniunii invocate

Considerentele (1), (2), (3), (6), (10), (11), (12) și (13), articolele 1 și 2, articolul 3 alineatele (1)-(4) și (6), articolul 4 alineatele (1)-(3), articolele 5, 7, 8, 10 și 12 din Regulamentul (CE) nr. 273/2004,

Articolul 1 partea introductivă punctul 2, articolul 2 alineatul (1) litera (d) din Decizia-cadru 2004/757/JAI

Articolele 47 și 48 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene

Dispoziții naționale invocate

Articolul 2 din Wet voorkoming misbruik van chemicaliën (Legea privind prevenirea abuzului de substanțe chimice)

Articolul 1 punctul 1° din Wet op de economische delicten (Legea privind infracțiunile economice)

Articolele 2, 10 și 10a din Opiumwet (Legea privind stupefiantele)

Prezentare succintă a situației de fapt și a procedurii principale

1 TF (denumit în continuare „inculpatul”) a transportat cu o camionetă închiriată în nume propriu, în mai multe curse, substanțe chimice (acid clorhidric și acid sulfuric, printre altele) între Liège (Belgia) și diferite adrese din Țările de Jos. El nu a avut o explicație plauzibilă sau verificabilă cu privire la o eventuală destinație legală a acestor substanțe chimice. Inculpatul știa, în pofida absenței generale a etichetării, că era vorba despre substanțe chimice și a transportat substanțele, ca o favoare, fără contract de transport.

DOCUMENT DE LUCRU

2 Este cert că inculpatul trebuia să știe că exista o posibilitate semnificativă, pe care el a acceptat-o, ca substanțele chimice în cauză să fie utilizate, ca „precursori ai drogurilor”, pentru producerea ilegală de droguri sintetice.

3 Pentru acest unic comportament, s-au reținut două infracțiuni în privința lui, și anume încălcarea articolului 10a din Legea privind stupefiantele și nerespectarea obligației de notificare a împrejurărilor în calitate de operator, prevăzută la articolul 8 alineatul (1) din Regulamentul (CE) nr. 273/2004.

4 În recurs, inculpatul a fost condamnat pentru prima infracțiune, însă a fost achitat pentru cea de-a doua. Judecătorul din apel a motivat respectiva decizie după cum urmează.

5 Sistemul de control instituit prin Regulamentul nr. 273/2004 are rolul de a obține un echilibru între utilizarea ilegală a substanțelor chimice de către producătorii de droguri și utilizarea acestora în scopuri legale de către industria chimică.

6 În acest scop, a fost prevăzută pentru operatori o obligație de notificare, care presupune ca aceștia să informeze autoritățile competente cu privire la orice împrejurare care poate indica faptul că substanțele pot fi deturnate pentru fabricarea ilicită de droguri.

7 Termenii „operator” și „împrejurare”, folosiți în punerea sub acuzare, trebuie considerați că sunt folosiți cu sensul care le este atribuit la articolul 8 alineatul (1) din regulamentul menționat.

8 Pe baza definiției largi a primului termen, „operator”, inculpatul poate fi identificat ca atare. Cu toate acestea, tipul practicilor inculpatului și condițiile în care acestea au avut loc nu sunt de așa natură încât să existe, în speță, o „împrejurare” cu notificare obligatorie, în sensul articolului 8 alineatul (1) din Regulamentul nr. 273/2004. Prin urmare, elementele constitutive ale acestui punct al punerii sub acuzare nu au fost reunite, ceea ce determină achitarea.

9 Ministerul public a atacat cu recurs această achitare.

Principalele argumente ale părților din litigiul principal

10 În esență, recurentul susține prin motivul său de recurs că, având în vedere obiectivul Regulamentului nr. 273/2004, noțiunea de „împrejurare” de la articolul 8 alineatul (1) din Regulamentul 273/2004 trebuie interpretată în sens larg.

Prezentare succintă a motivării trimiterii preliminare

11 Cererea de decizie preliminară se bazează pe faptul că s-a dovedit că inculpatul a pregătit sau a favorizat săvârșirea unor infracțiuni incriminate în temeiul Legii privind stupefiantele, prin preluarea unor substanțe clasificate de la o întreprindere din industria chimică din Liège, pe care apoi le-a transportat în diferite locuri din

DOCUMENT DE LUCRU

Țările de Jos și le-a depozitat acolo. Aceste comportamente sunt, printre altele, incriminate în temeiul Deciziei-cadru 2004/757, în care articolul 2 alineatul (1) prevede că fiecare stat membru se asigură că fabricarea, transportul sau distribuirea precursorilor, cunoscând faptul că aceștia urmează a fi utilizați la sau pentru producerea sau fabricarea ilicită de droguri, va fi pedepsită.

12 Întrebarea care se pune în recurs este dacă instanța de apel nu a ținut seama de faptul că, prin comportamentele sale, inculpatul s-a făcut de asemenea vinovat de încălcarea obligației operatorilor, prevăzută la articolul 8 alineatul (1) din Regulamentul nr. 273/2004, de a informa autoritățile competente cu privire la împrejurările legate de substanțele clasificate. În temeiul articolului 12 din acest regulament, încălcarea acestei prevederi trebuie să atragă aplicarea unor sancțiuni eficiente, proporționale și descurajatoare și, în conformitate cu dreptul neerlandez, ea constituie o infracțiune economică.

13 Se pune acum întrebarea dacă legiuitorul Uniunii a urmărit ca, în urma unuia și aceluiași comportament (transportul de substanțe chimice), o persoană (juridică) să se facă vinovată de ambele infracțiuni menționate anterior.

14 Obiectivul Regulamentului nr. 273/2004 este prevenirea comportamentului menționat în Decizia-cadru 2004/757, și anume traficul ilicit de droguri, prin impunerea unei obligații în sarcina operatorilor de a notifica împrejurările legate de substanțele clasificate. Prin urmare, legislația Uniunii ar putea fi interpretată în sensul că se urmărește o delimitare clară între comportamentele care, în conformitate cu această legislație a Uniunii, trebuie să fie incriminate: fie inculpatul se face vinovat, ca operator, de încălcarea obligației de notificare prevăzută la articolul 8 alineatul (1) din Regulamentul nr. 273/2004, fie inculpatul se face vinovat de unul dintre comportamentele care constituie infracțiune penală în temeiul Deciziei-cadru (infracțiunile din Legea privind stupefiantele).

15 O posibilă altă interpretare este că inculpatul care se face vinovat de comportamente legate de substanțe clasificate, pasibile de sancțiuni penale conform Deciziei-cadru 2004/757, trebuie să îndeplinească și obligația de notificare prevăzută la articolul 8 alineatul (1) din Regulamentul 273/2004.

16 În consecință, se pune întrebarea care sunt (sau pot fi) consecințele acestui lucru, având în vedere principiul *nemo tenetur*, astfel cum rezultă acesta, printre altele, din articolele 47 și 48 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene și din articolul 6 din Convenția europeană pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale. Din jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului și din cartă reiese că acest principiu se poate opune urmăririi penale și sancționării inculpatului pentru infracțiuni, pe baza unor informații furnizate de inculpat sub constrângere (inclusiv: sub amenințarea sancțiunilor penale), în măsura în care aceste informații se referă la o declarație făcută de acesta, conținută sau nu într-un document. Nu este imposibil ca inculpatul, atunci când își raportează propriile acțiuni de natură penală în temeiul obligației de notificare din Regulament, să se poată sustrage, ca urmare a acestui lucru, de la urmărirea penală

DOCUMENT DE LUCRU

și sancționarea pentru încălcarea Legii privind stupefiantele, sau cel puțin ca acest lucru să provoace complicații în cadrul acestei urmăriri penale și sancționări.

17 Directiva 2015/849 privind prevenirea utilizării sistemului financiar în scopul spălării banilor sau finanțării terorismului prevede că divulgarea de informații cu bună credință de către o entitate obligată nu atrage niciun fel de răspundere. Regulamentul nr. 273/2004 nu conține o clauză similară și nu oferă, prin urmare (spre deosebire de directiva menționată) protecție împotriva eventualelor încălcări ale principiului *nemo tenetur*.

18 În acest context, apare întrebarea în ce mod trebuie interpretate noțiunile de „operator” și de „împrejurare” din Regulamentul nr. 273/2004. Dacă ambele noțiuni sunt interpretate în sens larg, ceea ce înseamnă că inculpatul este supus, în prezenta cauză, unei obligații de notificare, consecințele menționate au un impact mai puternic. Situația ar fi diferită dacă ambele noțiuni sau una din cele două primește o interpretare mai restrânsă. În acest sens, se pot menționa următoarele.

19 În prezenta cauză, instanța de apel a interpretat, în mod evident, noțiunea de „operator” în sens larg, în sensul că această noțiune vizează și un inculpat ale cărui comportamente reprezintă o faptă pasibilă de sancțiuni penale în temeiul Deciziei-cadru. El l-a considerat pe inculpat drept „operator”, pe baza constatărilor că inculpatul a ridicat substanțe chimice de la o întreprindere din industria chimică, pe care le-a transportat în diferite locuri din Țările de Jos și le-a depozitat acolo.

20 Această interpretare largă presupune că orice persoană care este implicată în transportul și depozitarea de substanțe clasificate poate fi considerată operator supus unei obligații de notificare (atunci când există o împrejurare). Un argument în favoarea acestei abordări este că noțiunea de „operator” din regulament este definită în sens larg, și anume ca „orice persoană fizică sau juridică angajată în introducerea pe piață a substanțelor clasificate”. De asemenea, acest lucru permite ca obligațiile prevăzute în regulament (care vizează evitarea deturnării precursorilor de droguri) să se aplice unui număr cât mai mare de persoane. Este vorba, în acest context, nu numai despre obligația de notificare prevăzută la articolul 8 alineatul (1), menționată anterior, ci și despre celelalte prevederi cuprinse în Regulamentul nr. 273/2004 care îl vizează pe operator.

21 Cu toate acestea, o interpretare restrictivă a noțiunii, care presupune că numai persoanele (juridice) care nu sunt implicate în traficul de substanțe clasificate, pasibil de sancțiuni penale în temeiul Deciziei-cadru, sunt considerate operatori, corespunde modului în care noțiunea de „operator” este definită în propunerea de modificare a Regulamentului nr. 273/2004 [COM(2012)548]. În nota explicativă la această propunere, operatorii sunt indicați a fi „fabricanți, distribuitori, agenți, exportatori și comercianți cu ridicata de substanțe chimice care sunt implicați în comerțul *legitim* de precursori de droguri.” Acest lucru poate confirma punctul de vedere potrivit căruia legiuitorul Uniunii nu a urmărit, prin acest regulament, să considere a fi „operator” orice persoană care este implicată în orice formă de

DOCUMENT DE LUCRU

comerț cu substanțe clasificate, chiar și în cazul unor comportamente ilegale. Această interpretare conduce la o sistematizare coerentă în dreptul Uniunii, în care Regulamentul nr. 273/2004 și Decizia-cadru 2004/757 conțin comportamente incriminate sau pasibile de sancțiuni penale, delimitate unele de celelalte și în care se evită situația în care un inculpat care se face vinovat de infracțiuni prevăzute de Legea privind stupefiantele se face, în același timp, vinovat de încălcarea obligației de notificare. Prin această abordare, inculpatul nu trebuie să raporteze propriile infracțiuni legate de substanțele clasificate, fapt care exclude complicațiile care derivă din principiul *nemo tenetur*.

22 O delimitare clară între comportamentele definite în Regulamentul nr. 273/2004 și în Decizia-cadru 2004/757 poate fi favorizată de interpretarea restrictivă a noțiunii de „împrejurare”, în sensul că noțiunea nu se referă la comportamentele direct legate de infracțiunile comise de operatorul însuși.

23 Un argument împotriva unei astfel de interpretări restrictive este formularea de la articolul 8 alineatul (1) din Regulamentul nr. 273/2004. Dispoziția se referă la „orice împrejurări, cum ar fi comenzile sau tranzacțiile neobișnuite cu substanțe clasificate care urmează să fie introduse pe piață, care sugerează că astfel de substanțe ar putea fi deturnate către fabricarea ilicită de stupefiante sau de substanțe psihotrope.” Comportamentele care fac obiectul prezentei cauze (transportul și depozitarea de substanțe clasificate) se pot încadra, se pare, în definiția de mai sus.

24 În cazul în care noțiunea de „împrejurare” nu trebuie interpretată în mod restrictiv, este de asemenea relevantă, pentru evaluarea prezentei proceduri penale, întrebarea dacă pentru interpretarea acestei noțiuni trebuie luată în considerare și natura comportamentelor, în sensul că aceste comportamente trebuie să vizeze punerea (directă) a substanțelor clasificate la dispoziția unui terț. În această abordare, nu ar exista o împrejurare, dacă transportul și depozitarea substanțelor clasificate ar avea loc cu scopul ca persoana în cauză să comită ea însăși în locul respectiv (singură sau împreună cu alte persoane) infracțiuni prevăzute de Legea privind stupefiantele.

25 Cele de mai sus indică în mod clar că noțiunile de „operator” și de „împrejurare” din Regulamentul nr. 273/2004 pot fi interpretate în mod diferit. Interpretarea care trebuie dată acestor noțiuni este importantă pentru rezultatul prezentei cauze. În final, domeniul de aplicare al obligației de notificare prevăzută la articolul 8 alineatul (1) din Regulamentul nr. 273/2004 poate avea consecințe și asupra relației cu comportamentele pasibile de sancțiuni penale în temeiul articolului 2 alineatul (1) litera (d) din Decizia-cadru 2004/757 și cu principiul *nemo tenetur*.

DOCUMENT DE LUCRU